

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

DEN DANSKE
KLÆDEINDUSTRI
OG
TOLDLOVEN

337 Dam

1906.

DEN DANSKE
KLÆDEINDUSTRI
OG
TOLDLOVEN

I ANLEDNING AF
DET AF HANS EXCELL. FINANSMINISTEREN I
RIGSDAGSSAMLINGEN 1906—07 FREMSATTE
TOLDLOVFORSLAG

VED KLÆDEINDUSTRIENS TOLDUDVALG

KJØBENHAVN
H. H. THIELES BOGTRYKKERI

1906

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

INDUSTRIFORENINGENS
BIBLIOTEK
17 NOV 1934
7765.

Den nuværende Pos. 160 er i det nye Toldlovforslag delt i tvende, hvoraf den ene (Forslagets Pos. 135) omfatter: Alenvarer, i hvilke Rending eller Islæt er helt af Bomuld eller andre vegetabiliske Stoffer, altsaa saakaldte »halvuldne Varer«, hvorimod »heluldne« opføres for sig under ny Pos. 136. Samtidig nedsættes Tolden for begge fra de nugældende $66\frac{2}{3}$ Øre (2 fl) pr. Pd. til henholdsvis 48 Øre og 55 Øre, hvilket altsaa er en Nedsættelse af respektive 28 og $17\frac{1}{2}$ pCt.

De nævnte Toldsatser skulle vel først træde i Kraft 4 Aar efter den ny Toldlovs Udsteden, men i det praktiske Forretningsliv vil selvfølgelig baade Kunder og Konkurrenter, baade Køberne af indenlandsk Klæde og derigennem Fabrikerne sely, straks regne med Fremtidens lave Toldsats og ikke med de blot midlertidig gældende. For at bedømme den ny Toldlovs Indflydelse paa denne Industri, maa man selvfølgelig ogsaa se paa Virkningen af den hele Nedsættelse, til hvis Indtræden der jo desuden kun vil være saa ringe Tid, at der næppe med Føje vil kunne tales om nogen »Overgangs-Periode«.

Spørger man nu, hvad der er Grunden til denne betydelige Reduktion af den nuværende Told, giver Motiverne til det af Hs. Excell. Finansministeren fremsatte Forslag intet egentligt Svar herpaa. Efter en Oplysning om, at disse Varer i stort Omfang er Genstand for indenlandsk Tilvirkning, hedder det: »Da de nugældende Toldsatser meget langt fra betyder en tilsvarende Forøgelse af Varernes Pris og navnlig som Regel ikke tilnærmelsesvis udnyttes for de fortrinsvis af den mindre bemidlede Befolkning anvendte grove og groveste Klæde- og Hvergarnsstoffers Vedkommende, vil en endog betydelig Nedsættelse af Tolden for disse kun i forholdsvis ringe Grad komme det mere almindelige Forbrug til Gode«. Dette er i Virkeligheden ogsaa fuldt stemmende med de faktiske Forhold: det indenlandske Forbrug af billige og svære Klædevarer bliver næsten udelukkende dækket af de danske Klædefabriker, og som Følge af den livlige Konkurrence imellem disse er Priserne efterhaanden bleven drevne saa langt ned, at Beskyttelsen kun kan siges at fordyre Varen i forholdsvis ringe Grad. Den naturlige Begrundelse af en Toldsats Nedsættelse: at man derigennem skaber billigere Forbrug for den brede Befolkning, lader sig saaledes, som Motiverne aabent indrømmer, i dette Tilfælde slet ikke føre i Marken — hvad man ellers først og fremmest tilsigter

ved en Nedsættelse af en beskyttende Toldsats, er allerede gennem Forholdenes egen Udvikling forlængst opnaaet herhjemme! Men dette vil altsaa med andre Ord sige, at der ved den foreslaaede Nedsættelse slet ikke naas, hvad der er en saadans naturlige Maal — hvorimod man i aaben Strid med Principet om, at Toldens Højde bør stige med eller dog staa i Forhold til Varens Værdi, netop omvendt formindsker Afgiften for en stor, hvert Aar stigende Mængde Importvarer, hvis Kvalitet grænser helt op til ligefrem Luksus. Motiverne taler udtrykkelig selv om de fra Administrationen skete »Bestræbelser for ved Indførsel dog saa vidt muligt at beskatte de finere og dyrere Uldmanufakturere *højere* end de grovere og billigere«, men for Heluldsartikler gaar Forslaget alligevel den stik modsatte Vej og *nedsætter* Tolden paa de »finere og dyrere« Kvaliteter.

Ganske vist søges nu Tanken om en Graduering af Tolden efter Værdi indenfor Vægttoldens Ramme realiseret gennem den ovenfor nævnte Deling af den nugældende Pos. 160 i halvuldne og heluldne Alenvarer. Motiverne indrømmer dog selv, at denne Deling væsentlig kun er valgt, fordi Toldvæsenet derved faar »et praktisk anvendeligt Skel«, medens et virkeligt Hensyn til at skabe »Overensstemmelse« mellem Toldsatserne og »Varens Værdi« maatte føre til »en Deling efter Stoffets Traadeantal«. Og uimodsigeligt er det da ogsaa, at for alle lette Stoffer med Rending af fint Bomuldsgarn eller merceriseret Garn og Kamgarns-Islæt vil det samme komme til at gælde som for bedre Helulds-Artikler: Tolden bliver i Forhold til Varens Værdi for ringe, baade fra Stats-Finansernes Beskatnings-Synspunkt og fra Hjemmeindustriens Beskyttelses-Standpunkt.

Fra dette sidste stiller det sig nemlig for den danske Klædefabrikation som et legitimt og berettiget Ønske: at faa Lov til i Ly af Toldloven at højne sit faglige Niveau og at fortsætte den Udvikling, som netop er i fuld Gang, fra overvejende Fremstilling af grovere og sværere Varer til en kombineret Tilvirkning af bedre og billigere Kvaliteter ved Siden af hinanden. Den Indvending mod Toldbeskyttelse, man ofte hører fremført fra frihandelsvenlig Side: at den er en Sovepude, som den indenlandske Industri lægger sig saa trygt til Hvile paa, at den glemmer eller forsømmer at følge med Tiden, rammer i hvert Fald ikke vor indenlandske Klædeindustri — den høje Arbejdsløn gør det ligefrem her i Landet til en bydende Nødvendighed altid at holde det maskinelle Materiel og den hele Teknik fuldt ud paa Tidens Højde. I de fleste Klædefabriker her i Landet har man allerede i længere Tid været godt inde paa at fremstille bedre Kvaliteter, og har ogsaa naaet smukke tekniske Resultater, hvorimod de økonomiske netop kun kan forventes i Fremtiden.

Hele denne glædelige Udvikling, som jo netop er i fuld Overensstem-

melse med den opdragende og kulturfremmende Indflydelse, man ved Beskyttelsen tilstræber at udøve, vil imidlertid med eet Slag blive fuldstændig stanset, hvis de nu foreslaaede Toldnedsættelser føres igennem.

Et Eksempel vil anskueliggøre dette. Vi tager en Varesort, som netop i stort Omfang importeres her til Landet, et af den bedre, velsituerede Middelstand meget stærkt brugt Habitstof af farvet og meleret Kamgarn til en Engros-Salgspris af Kr. 4,00 og en Vægt af c. 70 Kvint pr. Alen. For en saadan Vare vil der fremtidig, altsaa 4 Aar efter den ny Toldlovs Ikrafttræden, være at opkræve en Told af Kr. 1,10 pr. Kilo = $38\frac{1}{2}$ Øre pr. Alen, hvilket er 9 pCt af Varens Salgsværdi engros. Til en Alen af dette Stof medgaar der 82,4 Kvint kulørt Kamgarn ($82,4 \div 15$ pCt. Svind i Fabrikationen er = 70 Kvint, som ovenfor angivet), der maa indføres fra Udlandet, da der ikke findes og næppe nogensinde vil blive indrettet Kamgarnsspinderier her i Landet. Til disse 82,4 Kvint maa endvidere lægges 11,6 Kvint pr. Alen for Spolerne, hvorpaa Garnet indføres, da disse fortoldes som Garn*, altsaa ialt 94 Kvint pr. Alen, 94 Kvint à 30 Øre Told pr. Kilo giver 14,10 Øre og disse dragne fra den færdige Vares ovennævnte Told pr. Alen, $38\frac{1}{2}$ Øre, levner saaledes kun en Beskyttelse af 24,40 Øre — eller 6,1 pCt. af Varens Værdi. Herfra maa der fradrages udlagt Told for Maskiner, Sæbe, Lim, Olie og andre Hjælpe-midler i Fabrikationen, saa at der overhovedet højst kan regnes seks (6) Procents Beskyttelse.

for Væve-
garnet,

Enhver kan sige sig selv, at en saa lav Beskyttelse faktisk og praktisk er ensbetydende med ingen Beskyttelse. Man maa jo vel huske paa, at den danske Fabrik, som stadig og udelukkende er henvist til den indenlandske Afsætning, i en ganske anden Grad end sin udenlandske Konkurrent maa passe paa at opretholde sine Fabrikaters Renommé — hans Kunder vide desuden kun altfor godt, at den danske Fabrik med sit Salg er indskrænket til Danmark alene, og stiller derfor de skrappest mulige Fordringer i Henseende til billige Priser og kulante Salgskonditioner. Den danske Køber af større Kvantiteter vil endelig, selv ved noget højere Priser, ofte foretrække udenlandske Varer fremfor danske, fordi han derved kan sikre sig Enesalget af mønstrede Importvarer og altsaa derved selv kan opnaa bedre Salgspriser. Udenlandske Fabriker er villige til og tjente med at give saadan Eneret for Danmarks Vedkommende, hvorimod selv store Aftagere her i Landet ikke er i Stand til at købe saa store Kvantiteter af bedre mønstrede Klædevarer, at det for den danske Fabrik kan betale sig at indrømme Enesalg.

Endnu væsentligere, ja fuldstændig afgørende er det imidlertid, at vort Marked

* Den erlagte Told for Spolerne kan for Tiden søges refunderet ved Genudførsel af disse; dette ses ikke at være hjemlet i det nye Toldlovsforslag.

er meget for lille — og netop især naar det gælder bedre Varer — til at tillade en gennemført Specialisering. Selv om de danske Klædefabrikanter, som ovenfor fremstillet, nok saa meget staa paa Højde med Udlandets i Teknik, saa vil de dog vedblive at savne det vidtudstrakte Afsætningsomraade, der haves i Lande som Tyskland og England, for ej at tale om den lette Adgang i saadanne Lande til billige Masse-Indkøb af Raastoffer og Materialier. Og naar saa det, ikke teknisk, men økonomisk overlegne Udland tilmed, hvor Lejlighed gives, benytter vort lille Marked som Afløbsrende for sin Overproduktion, der sælges her til Spotpriser blot for ikke at trykke Hjemmepriserne, vil det sikkert let forstaas, at heroverfor afgiver en saa lav Told som den foreslaaede i Virkeligheden ingen nævneværdig, ingen effektiv Beskyttelse. Ja selv naar man gaar ned i Kvalitet til en Engros-Pris af Kr. 3,00 og en Vægt af 70—80 Kvint pr. Alen, gælder dette, — hvad den allerede nu saa store Import af disse Kvaliteter til Overflod godtgør! Og hertil kommer endelig, last not least, at den danske Klædefabrikant maa betale betydelig højere Lønninger end sine Konkurrenter i Udlandet, uden endda at kunne disponere over en Arbejderstand, der i Øvelse og nedarvet Færdighed staar saa højt som Udlandets ældgamle og centraliserede Industris.

Hvis altsaa den nugældende, allerede i sig selv for lave Beskyttelse yderligere nedsættes som foreslaaet, maa vore Fabrikanter trække sig helt tilbage fra Fremstillingen af Mellemkvaliteter og bedre, især mønstrede, Varer. Dette vilde ikke alene betyde en teknisk og kulturel Niveausænkning, men ligefrem føre til økonomisk Tilbagegang for den danske Klædeindustri: nogle Fabrikanter vil endog miste indtil 75 pCt. af deres hele Omsætning, og gennemgaaende vil det nuværende Produktions- og Salgsomraade blive 25 til 30 pCt. mindre end nu. Og hvad vil Følgen heraf atter blive? Ogsaa her vil et Eksempel bedst kunne vise det.

En større Fabrik havde i 1904 en Produktion af Kr. 1,200,000, og paa denne Produktion faste Driftsudgifter til et Beløb af Kr. 360,000 (altsaa foruden Arbejds løn, Materialier og Avance, jfr. Bilag 1). Denne Fabrik vil ved Toldnedsættelsen miste 200,000—300,000 Kr. af sin Omsætning i finere Varer. Hvis nu denne blot lavt regnet mister en Sjettedel af sin Fabrikation (200,000 Kr. altsaa), bliver ogsaa en Sjettedel af dens faste Omkostninger, som jo ikke kan formindskes, udækket, nemlig $Kr. 360,000 : 6 = Kr. 60,000$. Men disse Kr. 60,000 er netop den ordinære Kapital-Forrentning = 4 pCt. af Aktiekapitalen. I de tre Aar 1902, 1903 og 1904 udbetalte Fabriken som Dividende til Aktionærerne Kr. 180,000 — Kr. 60,000 pr. Aar. For det paagældende, i teknisk Henseende højtstaaende, kapitalkraftige og driftige Firma staar nu vel den Mulighed aaben at erstatte sin Fabrikation af finere Varer, Kr. 200,000—300,000 pr. Aar, ved at

paaføre andre mindre Fabriker en energisk Konkurrence, selv om det til en Begyndelse skal koste store Ofre. Men hvad vil man, at de mindre kapitalkraftige Fabriker og de ganske smaa skal kunne gøre for baade at værne sig imod den Nedgang i Omsætningen, som foraarsages ved Toldnedsættelsen, og den eventuelle Nedgang i Omsætningen, som videre vil kunne tilføjes dem ved de store Fabrikers Konkurrence. Den indenlandske Konsum af billige og svære Klædevarer bliver, som ovenfor nævnt, nu næsten helt og holdent dækket af den danske Klædeindustri, saa at en Forøgelse af dette Fabrikations- og Afsetningsfelt ligefrem er udelukket; tværtimod vil rimeligvis med Tiden Forbruget af bedre Klædevarer, hvis Fabrikation umuliggøres gennem Toldnedsættelsen, med den voksende Velstand tiltage her i Landet, paa de billigere og sværere Varers Bekostning. Det er derfor ej heller et helt usandsynligt Fremtidsbillede, at naar Konkurrencekampen om den mindre bemidlede Befolknings Forsyning er udkæmpet, det da ovenikøbet ender med, at Almuens Forbrug af Klædevarer fordyres — hvad der dog i hvert Fald umuligt kan have været Hensigten med de foreslaaede Nedsættelser.

Det tør altsaa herefter fastslaas, at disse ej alene, som Motiverne udtrykke det, »i forholdsvis ringe Grad vil komme det mere almindelige Forbrug til Gode« — ja i Længden endog snarest til Skade —, men at den eneste paaviselige Følge vil blive, at den danske Klædeindustri vil geraade i en teknisk og økonomisk Tilbagegang, som ganske væsentlig vil gaa ud over de til Industrien knyttede Arbejdere og de mindre Fabrikanter. Og en saadan Tilbagegang vil saa meget sikrere ramme vor Hjemmeproduktion, som denne ogsaa indirekte vil blive skadet ved Toldlovsforslagets betydelige Nedsættelse for færdigsyede Klædningsstykker — nemlig fra 134 Øre til 110 Øre og fra 100 Øre til 82½ Øre (alt eventuelt efter 4 Aar) —, hvorved Porten for udenlandsk Konfektion aabnes paa vid Gab, og en stor, stabil Efterspørgsel efter danske Stoffer svinder ind til intet.

Nu er det imidlertid vor faste Forvisning, at det paa ingen Maade kan have været den høje Regerings Hensigt saaledes at blotstille en saa vigtig indenlandsk Industri som Klædefabrikationen for en overlegen udenlandsk Konkurrence og derved trykke den ned paa et lavere Standpunkt i økonomisk, social og teknisk Henseende. Klædefabrikationen omfatter jo i Virkeligheden her i Landet flere Erhverv, spænder over flere Fag, idet de danske Fabriker forener Spinderi, Farveri, Appretering o. s. v. med den egentlige Vævning. Klædefabrikationen er desuden af Natur et ægte nationalt Erhverv: den indenlandske Uld bliver for Størstedelen brugt i vore Klæde- og Tricotagefabriker, og et meget væsentligt Materiale til Klædetilvirkningen, Klude, er i vort Land til Stede i saa store Kvantiteter, at vi endda maa eksportere deraf, baade

i Form af Klude og Kradsuld. Mange smaa Fabriker herhjemme bruger kun indenlandske Klude og indenlandsk Uld. Ej alene for de danske Bygningshaandværk og vor indenlandske Maskinindustri, men ogsaa for vore Jernbaner og Skibe er desuden Klædefabrikerne gode Kunder: der kræves saaledes omtrent 13 Pund Raa- og Hjælpe materiale, incl. Kul, til at fremstille 1 Pund Klædevarer. Naar Klæde herefter skal indføres i færdig Stand, vil altsaa $\frac{12}{13}$ af denne betydelige Transport bortfalde*.

Saa store Kapitaler og saa stor en Arbejderstab er desuden knyttet til denne Industri, at den nok turde være værd at bevare i nogenlunde blomstrende Tilstand. De sidste Aars Konjunkturer har ikke været denne Tilvirkningsgren særlig gunstig, og skulde den da nu, da bedre Tider endelig synes at ville komme, faldes i Ryggen indefra, vilde det eneste Visse være, at mange og gode Udviklingsmuligheder gik tabt for vort lille Land. I vort Naboland, Sverige, er det ved en høj Beskyttelsestold (Kr. 1.75 pr. Kilo) lykkedes at skabe en fremragende og velstillet Klædeindustri, som er en Pryd for Landet, og i dette Spor vilde det ikke være nogen Skam for os at træde. Selv mægtige Industri-Stater som Tyskland og Østerrig har langt højere Told paa Klædevarer, end Danmark har det for Tiden** — og skal den danske Klædeindustri for Alvor sættes i Stand til at gaa en frodig Fremtid i Møde ved gennemført Optagelse af bedre Kvaliteters Fremstilling, burde uimodsigelig Tolden ej alene ikke nedsættes, men meget snarere resolut forhøjes, som ogsaa i sin Tid delvis foreslaaet af det høje Landsting. Hvorledes Tendensen og Tankegangen i Udlandets Lovgivningsarbejde netop for Tiden gaar i stik modsat Retning af herhjemme, fremgaar maaske allerbedst af det som Bilag 3 trykte ungarske Lovforslag, hvis Motiver endog sætter det som en positiv Statsopgave: direkte at støtte og ophjælpe Industrien, endda Ungarn, som bekendt, overvejende er en Agrarstat.

Til Slutning skal endnu kun oplyses, at den Kompensation for Nedsættelserne i Tolden paa det færdige Fabrikat, som gives i det fremsatte Toldlovforslag gennem Lettelserne i Tolden paa Raa- og Hjælpestoffer, kun udgør 5 à 7 % af Toldnedsættelsen paa Klædevarer (jfr. Bilag 2). For Spørgsmaalet om den rette Udmaaling af Beskyttelsens Højde spiller disse Lettelser derfor en ganske forsvindende, næppe nævneværdig Rolle.

* Som Eksempel kan anføres, at en Fabrik i Aaret 1904 havde et Forbrug, altsaa Transport af 9,208,790 Pund Raa- og Hjælpestoffer, hvorimod den af dette Forbrug resulterende Fabrikation af Klædevarer kun androg 668,005 Pund.

** Da man i sin Tid (1863) herhjemme bevarede den Toldbeskyttelse, som nu synes Regeringen for høj, var det, som bekendt, under væsentlig Hensyntagen til de holstenske Fabriker. Nu er Klædefabrikationen i Neumünster under den højere tyske Told blomstret saaledes op, at en betydelig Del af de forarbejdede Varer f. T. eksporteres til England.

Bilag 1.

	Kr.	Øre
Produktionen i Aaret 1904	1,196,411	53
Faste Omkostninger i Aaret 1904:		
Gager, Rejseudgifter, Husleje og andre Handelsomkostninger ved Salgsdepartementet i Kjøbenhavn	51,880	31
Udgift til Renter	34,017	55
Amortisation af Bygninger 2 pCt. af 796,670. 43	15,933	41
— - Maskiner 10 - - 662,213. 20	66,221	32
— - Inventarier 10 - - 62,989. 89	6,298	99
Forbrug af Kul	40,791	46
Udgift til Gas og elektr. Lys (excl. Kraft, Amortisation og Renter)	1,433	03
— Smøreolier	2,393	68
— Vedligeholdelse af Drivremme	3,009	26
— div. mindre Maskin-Reparat. (frem. Assistance) 750. 98		
— — — (Smedereparat.) 7,330. 94		
— — — (Snedkerreparat.) 1,909. 80		
— — — (køb. Reservedel.) 7,538. 17	17,529	89
— Karter, Spolepiber, Spindesnøre	5,614	49
— Assurance af Maskiner, Varer og Materialier	9,113	25
— Assurance og Skatter af Bygninger, Bygningsreparationer etc. samt incl. Leje af 1 forpagtet Fabrik	16,702	39
Den administrerende Direktørs Gage	10,000	»
Diverse Regie-Udgifter (incl. Løn til Forvalter, Portner, Vægter etc.)	15,878	80
Udgift til Kontorhold, Fabriken	7,530	29
— Kørsel	7,791	82
Arbejdervenlige Foranstaltninger	15,324	62
Gager til de Mestre og Funktionærer paa Fabrikerne, hvis Løn ikke findes i ovenstaaende Poster:		
Dampmaskinpassere, Fyrbødere, Kultrillere etc.	5,471. 32	
Farvermesteren 2,130. 1. Kartemester 2,170. 2. Kartemester 1,400	5,700. »	
Spindemesteren 1,510. Valkeren 1,136. Appreturmesteren 2,290	4,936. »	
Vævermesteren og fastløn. Medhjælpere, Væveri-Afdeling I. 6,682. »		
do. do. — II. 5,750. »		
do. do. — III. 2,800. »		
Tantiømer til Forvalter, Portner, Vægter, Kontorpersonale etc.	3,710. »	32
	35,049	
	362,513	88

Til de daglønnede Arbejdere er for Aaret 1904 udbetalt i Tantiømer Kr. 4,474. 60, som ikke er anført i ovennævnte Poster.

Bilag 2.

	Nedsættelse efter Regeringsforslaget beregnet for 1 Aar		Lettelser paa Raamaterialier beregnet for 1 Aar		Nedgang i Beskyttelsen beregnet for 1 Aar	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre
J. L. Binder & Co., Lyngby.....	15,584	»	490	»	15,094	»
Brandts Klædefabrik, Odense.....	49,709	»	2,748	»	46,961	»
Crome & Goldschmidts Fabriker, Horsens.....	115,366	88	6,447	81	108,919	07
A/S J. P. Johnsen, Skodsborg.....	38,850	»	846	»	38,004	»
A/S Kjærs Mølles Fabriker, Aalborg	35,771	20	3,170	»	32,601	20
A/S J. C. Modeweg & Søn, Brede & Stampen.....	100,368	40	6,992	»	93,376	40
	355,649	48	20,693	81	334,955	67

5.82 pCt.

UDKAST TIL LOV OM STØTTE FOR DEN INDENLANDSKE INDUSTRI.

(Oversættelse fra »Abendblatt des Pester Lloyd« for 12. Oktober 1906).

FØRSTE AFSNIT.

Begunstigelser, der indrømmes den indenlandske Industri.

§ 1. De nye Fabrikvirksomheder, som oprettes i Landene under den ungarske Krone, og hvis Indretning er i Overensstemmelse med Teknikens Udvikling, kunne, hvis de fremstille Artikler, som hidtil overhovedet ikke ere blevne fremstillede i Landene under den ungarske Krone eller dog ikke i det Omfang, at de vilde dække en betydeligere Del af Forbruget, eller hvis disse Virksomheder overhovedet fremstille saadanne Industriartikler, med Hensyn til hvilke almene nationaløkonomiske Interesser gøre en Forøgelse af Fabrikationen ønskelig, foruden den i § 2 i Lov LI. 1870 sikrede Fritagelse for Bygningsafgift blive delagtige i følgende Begunstigelser fra Statens Side:

a) De kunne fritages for Næringsskat, eventuelt for Bjergværksskat og for den Skat, der paahviler de til offentlig Regnskabsaflæggelse forpligtede Virksomheder, ligesom ogsaa for de paa disse Skatter faldende Stats- og kommunale Tillægsskatter, endvidere for Handels- og Arbejdskammergebyrer og endelig for Tillæg til den almindelige Indkomstskat.

b) De kunne fritages for de ved Erhvervelse af Fabriksgrund og -Bygninger som ogsaa af de til samme hørende Maskiner faldende æræriske og kommunale Gebyrer og Afgifter samt for Gebyrækivalent; hvis imidlertid saadanne Virksomheder oprettes i Form af Aktieselskaber eller Interessentskaber eller eventuelt i det Tidsrum, da Begunstigelserne ere gældende, omdannes til Aktieselskaber eller Interessentskaber, konstituere sig fra ny af som saadanne eller sammensmeltes med andre Selskaber, saa kunne de desuden fritages for alle Stempler og Gebyrer, Kommunalgebyrer og Afgifter, som følge af Selskabets Konstituering og eventuelt af Forøgelse af dets Kapital, ligesom ogsaa for dem, som følge af de med den ved Konstitueringen eller under Selskabets Virksomhed til Kapitalforøgelse foretagne Emission af Aktier eller Prioritets-Obligationer forbundne Kontrakter og af de i Sammenhæng med disse Kontrakter udstedte Dokumenter af anden Art, endvidere af de til Indbetaling af Aktier, Prioritets-Obligationer og Interessentskabs-Andele henhørende retslige Forretninger og de til disse knyttede Dokumenter og tillige af de i denne Hensigt foretagne Formueoverdragelser.

c) De kunne fritages for den i Punkt 3, § 1, henholdsvis i §§ 29 og 36 Lov I. 1890 indeholdte Forpligtelse til at bidrage til Anlægs-, Manipulations- og Vedligeholdelsesomkostningerne ved de Veje, som forbinde Jernbanestation eller Havn med den nærmeste offentlige Vej eller med den nærmeste Kommune, ligesom ogsaa ved de kommunale Forbindelsesveje.

d) De kunne for det Tidsrum, i hvilket de dem bevilgede Begunstigelser gælde, optages i Rækken af de Virksomheder, som i Henhold til § 99 Lov I. 1890 ere fritagne for den i § 81, henholdsvis § 89 i samme Lov fastsatte Toldafgift.

e) Kan Virkningen af § 159 Lov I. 1890 ogsaa udstrækkes til de i Henhold til den foreliggende Lov begunstigede industrielle Virksomheder.

f) Kan Finansministeren overlade de nævnte Virksomheder det for dem i Fabrikationsøjemed nødvendige urensede Salt ogsaa under den i § 13 Lov L. 1875 bestemte Pris og med Hensyn til Leveringen af dette Salt fastsætte Beløbet for de Kautitioner, som skulle stilles af den paagældende Virksomhed, under det i nævnte § angivne.

De i denne Paragrafs Punkter c) og d) nævnte Begunstigelser finde ikke Anvendelse for Kroatien—Slavonien.

Hvilke Industrigræne erholde Begunstigelser?

§ 2. I de i § 1 nævnte Begunstigelser kunne følgende faa Del:

a) De allerede bestaaende Fabrikker, som iøvrigt opfylde § 1 første Stykke, efterat de have indrettet væsentlige Driftsudvidelser i Overensstemmelse med Teknikens Udvikling, i hvilket Tilfælde Forholdet imellem de Industrigræne, der kunne blive delagtige i Begunstigelserne, og dem, der ikke kunne begunstiges, fastsættes procentvis, hvorhos Finansministerens Ret opretholdes til i Forstaaelse med Handelsministeren at fastsætte den Maalestok, efter hvilken de i Punkt b) § 1 nævnte Begunstigelser skulle anvendes paa saadanne Virksomheder.

b) De ved den foreliggende Lovs Ikrafttræden bestaaende, men efter Ikrafttræden af Lov XLIX. 1899 oprettede eller først fremtidig opstaaende industrielle offentlige Værkstedsanlæg ligesom ogsaa de Elektricitet frembringende industrielle Anlæg, som levere Strøm (Kraft) i industrielt eller landøkonomisk Øjemed, hvis de med Hensyn til Leje af Lokaler og Priser for Levering af Strøm underkaste sig de af Handelsministeren fastsatte Betingelser.

En Undtagelse danner i denne Henseende den til Belysningsøjemed leverede Strøm, som ikke kan faa Del i nogen Begunstigelse.

De allerede bestaaende offentlige Værkstedsanlæg, som have underkastet sig de af Handelsministeren med Hensyn til Leje af Lokale og Levering af Strøm fastsatte Betingelser, kunne nyde disse Begunstigelser fra Driftens Begyndelse.

c) De til regelmæssig Beskæftigelse af et større Antal Hjemmearbejdere oprettede Virksomheder, naar de i Reglen beskæftige mindst hundrede Hjemmearbejdere.

d) De i § 13 i Lov XXII. 1893 omtalte Skibsbyggerier og Skibsværfter samt de i Overensstemmelse med de tekniske Krav indrettede Skibsreparationsanlæg, Flyde- og Tørdokker.

Begunstigelser for Arbejderboliger.

§ 3. Bestemmelsen i § 2 i Lov LI. 1870, ifølge hvilken de Arbejderboliger, som uden Lejeafgift ere overladte Arbejdere i Landbruget og Industrien, vedvarende ere fritagne for Skat, suppleres derhen, at Regeringen ogsaa kan lade den vedvarende Skattefrihed gælde for de Arbejderboliger, som overlades Arbejderne under Betingelse af, at de saa faa en mindre Arbejds løn, eller at et vist Beløb af denne anvendes til Huslejen eller til Erhvervelse af Ejendomsret til Huset.

De Arbejderboliger, som faktisk gaa over i Arbejderens Besiddelse eller overlades ham imod ordinær Husleje, falde ind under de almindelige Bestemmelser i Lovene om og Reglerne for Huslejeskat.

De Arbejderboliger, som bygges for Arbejderne til Benyttelse imod Husleje eller i det Øjemed, at Arbejderne erhverve dem som Ejendom imod Erlæggelse af Købesummen i Rater, kan Regeringen, for saa vidt de kunne betragtes som Nybygninger, fra det Tidspunkt regnet, paa hvilket de tages i Brug, indrømme en tyveaarig provisorisk Skattefrihed, i hvilket Tilfælde de i dette Tidsrum ligeledes ere fritagne for Stats-, municipal og kommunal Tillægsskat ligesom ogsaa for den almindelige Indkomsttillægsskat.

Bevilling og Varighed af Begunstigelserne.

§ 4. Med Hensyn til Bevillingen af Begunstigelserne, Dagen for deres Ikrafttræden og Varigheden af deres Gyldighed træffer Handelsministeren Afgørelse i Forstaaelse med Finansministeren og i alle de Tilfælde, i hvilke Land- og Forstvæsen berøres, tillige med Landbrugsministeren, for de til Landbruget knyttede Spiritusbrænderiets Vedkommende dog Landbrugsministeren i Forstaaelse med Handels- og Finansministeren.

Begunstigelserne kunne højst bevilges for 15 Aar, regnet fra Dagen for deres Ikrafttræden.

Bevillingen af Begunstigelserne kan tilsikres før Forløbet af et Aar, regnet fra den Dag, Driften begynder i den industrielle Virksomhed, som skal begunstiges; efter denne Tids Forløb kan der kun i de i § 5 nævnte Tilfælde ansøges om Bevilling af Begunstigelserne.

Begunstigelserne kunne ogsaa tilsikres inden Oprettelsen af den industrielle Virksomhed. De saaledes tilsikrede Begunstigelser miste deres Gyldighed, hvis den begunstigede Virksomhed ikke begynder sin Drift før Forløbet af to Aar, regnet fra den i Bevillingen bestemte Dag.

De i Henhold til Lov XLIX. 1899 indrømmede eller tidligere tilsikrede Begunstigelser forblive uberørte. Disse Begunstigelser kunne til Gavn for de paagældende Virksomheders vedblivende Bestaaen eller videre Udvikling forlænges indenfor den i den foreliggende Lov fastsatte Grænse, for saa vidt det drejer sig om industrielle Virksomheder, som efter Aanden i den foreliggende Lov kunne faa Del i Begunstigelserne. Om Forlængelse af Begunstigelserne kan der ansøges inden Forløbet af et Aar, regnet fra Dagen for deres Ophør.

§ 5. Handelsministeren bemyndiges til, i Forstaaelse med Finansministeren, undtagelsesvis i saadanne Tilfælde, hvor vigtige nationaløkonomiske Interesser kræve det, ligeledes at indrømme allerede bestaaende, under § 1 i den foreliggende Lov hørende Fabriker, henholdsvis industrielle Anlæg, de i nærværende Lov garanterede Begunstigelser, uden Hensyn til, om de allerede tidligere i Henhold til Lov XLIV. 1881 eller XIII. 1890 eller XLIX. 1899 have faaet Del i saadanne Begunstigelser.

§ 6. Handelsministeren bemyndiges til:

- a) at befordre, henholdsvis lade befordre paa de kongelig ungarske Statsbaner og paa de af Staten garanterede Jernbaner imod Erstatning af Banernes egne Udgifter de til Bygning eller til Udvidelse af de i den foreliggende Lovs §§ 1 og 2 nævnte Fabriker og industrielle Anlæg nødvendige Byggematerialier saavel som de til deres Udstyr og Indretning nødvendige Maskiner, Maskindele og Inventar overhovedet.
- b) at lade de for de industrielle Virksomheder nødvendige Banespor bygge af de under a) nævnte Jernbaner imod Erstatning af disses egne Udgifter derved.
- c) med Hensyn til de under a) nævnte Jernbaners Rangergebyrer at beregne de etatsmæssige Udgifter, eventuelt for en vis Tid at fritage disse Virksomheder for Rangergebyrerne.

§ 7. Handelsministeren bemyndiges til i Forstaaelse med Finansministeren at knytte Indrømmelsen af de Begunstigelser, som kunne bevilges i Henhold til den foreliggende Lov, til Betingelser, der vedrøre Begunstigelsesens Varighed, Stedet for Virksomhederne, disses Størrelse og Produktionsmængde, Funktionærernes Antal og disses Forhold eller iøvrigt synes nødvendige i Interesse af den hjemlige Industris Fremme.

De Fabriker, henholdsvis industrielle Anlæg, som faa Del i Begunstigelsen, skulle anskaffe alle deres Byggematerialier og Inventargenstande saavel som de til Driften nødvendige Materialier og Raavarer, for saa vidt de fremstilles eller produceres tilfredstillende i Landene under den ungarske Krone, igennem den hjemlige Industri eller Produktion. Handelsministeren kan i særlige Tilfælde fritage herfor.

§ 8. Fabrikerne og de industrielle Virksomheder optages under de Virksomheder, til Gunst for hvilke der med Hensyn til Pladsen for Anlægget saa vel som for de dertil

førende Veje, Banespor, Tovbaner og de til Driften uundgaaelige Vandværker efter Lov XLI. 1881 finder enten definitiv eller midlertidig Expropriation Sted, dog med Indskrænkning til saadanne i Henhold til Lov XLI. 1881 Expropriation underkastede nagelfaste Ting eller Genstande, som kun staa under Land-, Forst-, Have- eller Bjergbrug eller ligge brak og ikke have nogen særlig videnskabelig, et offentligt Øjemed tjenende eller industriel Bestemmelse.

Subventionerne.

§ 9. Handelsministeren bemyndiges til i saadanne Tilfælde, hvor almene national-økonomiske Interesser gøre Oprettelsen, Udvidelsen eller Opretholdelsen af en industriel Virksomhed ønskelig, til Forøgelse af den hjemlige industrielle Produktion eller til dennes Sikring, af det til Disposition i industrielle Øjemed stillede Beløb at bevilge en Statsubvention enten en Gang for alle eller for nogle Aar.

Bestemmelserne i § 7 ere at anvende tilsvarende paa Statssubventionen, henholdsvis paa de Fabriker og industrielle Anlæg, som faa Del i en Statssubvention.

§ 10. Handelsministeren kan i Forstaaelse med Finansministeren helt eller delvis inddrage de bevilgede Begunstigelser, hvis den Fabrik eller industrielle Virksomhed, som Begunstigelsen er bleven indrømmet, ikke opfylder en af de i Henhold til den foreliggende Lov fastsatte Betingelser eller forsømmer sin i § 7 andet Stykke fastsatte Pligt.

§ 11. Den Beslutning, ved hvilken Indrømmelsen af Begunstigelserne bevilges (§ 4) skal bekendtgøres i Amtstidenden; om Bevillingen af Begunstigelserne skal der gives Meddelelse til Indenrigsministeren og Finansministeren, endvidere til den paagældende Stadsøvrighed og igennem denne til den interesserede Kommune, det vedkommende Handels- og Arbejdskammer, den vedkommende kongelig ungarske Finansdirektion og den vedkommende kongelige Kreds-Industriinspektør.

Om Begunstigelser, der gælde Gebetet Kroatien-Slavonien, skal der gives Meddelelse til den paagældende Kommune igennem Banus for Kroatien-Slavonien-Dalmatien.

Om Bevillingen af Begunstigelserne skal Handelsministeren hvert Aar i Tilslutning til Budgettet forelægge en Beretning for Rigsdagen.

Subventioner fra Kommunernes Side.

§ 12. Ogsaa Kommunerne kunne fremme Oprettelsen eller Udvidelsen af de under den foreliggende Lov henhørende Fabriker og industrielle Anlæg saavel som af Arbejderbygninger ved Indrømmelse af finansielle og andre Understøttelser.

De Fabriker og industrielle Anlæg, som oprettes fra ny eller væsentlig udvides, kunne, hvis de ikke falde ind under den foreliggende Lovs Bestemmelser, fritages for de kommunale Skatter, henholdsvis for de af Kommunen (Byen) opkrævede Akciseafgifter og andre lokale Skatter. Om de herom truffne Beslutninger af Kommunerne træffer Indenrigsministeren Afgørelse i Forstaaelse med Handelsministeren og Finansministeren, medens det i Kroatien-Slavonien er nødvendigt at indhente Samtykke hos Banus for Kroatien-Slavonien-Dalmatien, som i denne Henseende handler i Forstaaelse med Handelsministeren.

§ 13. I Henhold til den foreliggende Lov kunne Begunstigelser kun indrømmes indtil den 31. December 1915. De indtil dette Tidspunkt bevilgede Begunstigelser vedblive dog at være i Kraft indtil det i Bevillingen fastsatte Tidspunkt.

ANDET AFSNIT.

Om de offentlige Leverancer.

§ 14. De industrielle Frembringelser og Arbejder, som Staten eller Kommunerne, de af disse drevne eller subventionerede Anstalter og Institutioner saavel som de for det offentlige Samkvem indrettede ungarske Forbindelsesmidler have Brug for, skulle i Reglen dækkes igennem Industrien i den ungarske Krones Lande.

Handelsministeren kan i motiverede Tilfælde fritage de under hans Overhøjhed staaende Autoriteter, Kontorer, Anstalter, Institutioner og Virksomheder, medens de andre Ministre — i Kroatien-Slavonien Banus for Kroatien-Slavonien-Dalmatien — kunne fritage de under deres Overopsyn staaende Autoriteter, Kontorer, Anstalter og Institutioner herfor.

§ 15. De industrielle Anlæg og Virksomheder, som præstere offentlige Leverancer og offentlige Arbejder, kontrolleres ud fra det Synspunkt, om de Genstande, der leveres, tilvirkes af indenlandske Materialier i indenlandske industrielle Anlæg, henholdsvis om Arbejderne udføres ved indenlandske Næringsdrivende, af Handelsministeren, i Kroatien-Slavonien dog med Hensyn til Anskaffelser og Arbejder for de under Landsregeringens Overopsyn staaende Autoriteter, Kontorer, Anstalter og Institutioner af Banus for Kroatien-Slavonien-Dalmatien.

Handelsministeren bemyndiges til, uden Hensyn til Bestemmelserne i §§ 38 og 39 i Lov XX. 1897, i Forstaaelse med de paagældende Ministre at give Anordninger med Hensyn til Anskaffelse, henholdsvis Udførelse, Opslag og Tilkendelse af Fornødenheder og Arbejder for de i § 14 opregnede Autoriteter, Kontorer, Anstalter, Institutioner og Virksomheder saa vel som med Hensyn til Afslutning af Kontrakter og Kontrol med disses Opfyldelse.

For Kommunernes Vedkommende træffer Indenrigsministeren Afgørelse i denne Henseende.

Med Hensyn til de Autoriteter, Kontorer, Anstalter og Institutioner i Kroatien-Slavonien, som staa under Overopsyn af den kroatisk-slavoniske Landsregering, tilkommer denne Bestemmelsesret Banus.

§ 16. I Tilfælde af en ved Leverancer eller ved Arbejder iagttaget større og bevist Misbrug kan Leverandøren eller Entreprenøren udelukkes definitivt eller for en bestemt Tid af den paagældende Minister, ved kroatisk-slavoniske autonome Leverancer og Arbejder af Banus. Om enhver Udelukkelse skal der samtidig med Bestemmelsen herom tilsendes Handelsministeren Meddelelse med Angivelse af Aarsagen til Udelukkelsen, og Ministeren vil da holde Øje med de udelukkede Leverandører eller Entreprenører.

TREDIE AFSNIT.

Slutningsbestemmelser.

§ 17. Den foreliggende Lov træder i Kraft den 1. Januar 1907. Lov XLIX. 1899 ophører at gælde.

§ 18. Ministeriet bemyndiges til at lade denne Lov træde ud i Livet gennem særlig Forordning for Byen og Distriktet Fiume under Hensyn til de der bestaaende Forhold.

§ 19. Udførelsen af 1ste Afsnit af denne Lov paalægges Handelsministeren, Landbrugsministeren, Finansministeren og Indenrigsministeren. For Kroatien-Slavonien-Dalmatiens Vedkommende handler Handelsministeren ved Udførelsen af dette Afsnit i Forstaaelse med Banus for Kroatien-Slavonien og Dalmatien. Udførelsen af Lovens 2det Afsnit paalægges Ministeriet, for Kroatien-Slavonien, dog med Undtagelse af de Statskontorer og Anstalter, som ikke høre under den kroatisk-slavoniske Regerings Overopsyn, Banus for Kroatien-Slavonien-Dalmatien.

Budapest den 12. Oktober 1906.

Franz Kossuth m. p.
kgf. ung. Handelsminister.

Af Motiverne.

De Motiver, som Regeringen har vedføjet dette Lovudkast, gaa ud fra den Thesis, at Tilvejebringelsen af en stærk Industri er en uafviselig Betingelse for vor økonomiske Selvstændighed. Land- og Skovbrug alene kunne, hvor udviklede de end kunne være,

ikke sikre nogen fast økonomisk Situation, og naar hos os endog Landbruget er henvist til Understøttelse af Staten, maa det saa meget mere være Tilfældet for Industriens Vedkommende. Og her kan det kun forklares af vore ejendommelige Forhold, at Bevidstheden om, hvor nødvendigt det er at udvikle og støtte Industrien, ikke har udviklet sig fra neden og op efter, at det ikke er den offentlige Mening, der har foranlediget Statens Virksomhed paa dette Omraade, men at hele Bevægelsen er gaaet ud fra oven, fra Staten selv.

Statens industrifremmende Virksomhed kom først til Udtryk ved Tilvejebringelsen af Lov XLIV. 1881, som omhandlede de Understøttelser, der fra Statens Side vilde være at yde den indenlandske Industri. Støttet paa denne Lov opstod 280 ny Fabriker, 4 Fabriker optog ny Driftsgrene, og 195 gamle Fabriker gjorde Brug af de garanterede Begunstigelser. Da der imidlertid iblandt de ny Fabriker befandt sig 227 til Landbruget knyttede Spiritusbrænderier, havde denne Lov kun en meget ringe Virkning paa den egentlige Fabriksindustri.

Større var Virkningen af den i samme Retning tilvejebragte Lov XIII. 1890, og endnu gunstigere Resultater opnaaede den ogsaa nugældende Lov XLIX. 1899. Medens disse tre Love vare gældende, blev der oprettet 838 ny Fabriker, deriblandt 432 til Landbruget knyttede Spiritusbrænderier, 43 allerede bestaaende Fabriker have optaget ny Driftsgrene, medens 408 gamle Fabriker, deraf 140 til Landbr. knyttede Spiritusbrænderier gjorde Brug af Lovens Begunstigelser. Af de ny Fabriker falde de fleste (476) paa Næringsmiddel-Industrien, 83 paa den kemiske og ligeledes 83 paa Textilindustrien, 58 paa Jern- og Metalindustrien, 42 paa Maskinfabrikationen, 49 paa Sten-, Ler- og Glasindustrien, 26 paa Træ- og Benindustrien, 10 paa Papirindustrien og 3 paa Læderindustrien og endelig 8 paa Beklædningsindustrien. Af de nævnte 1289 Fabriker, som Staten ydede Begunstigelser, have under de anførte Loves Bestaaen ialt kun 83 indstillet deres Virksomhed.

Dog viste det sig bestandig tydeligere, at de hidtil indrømmede Begunstigelser ikke formaa at fjerne de Vanskeligheder, som staa i Vejen for Industriens Opblomstring hos os. Understøttelsen fandt Sted igennem Subventioner, men Staten anvendte ikke dette Mittel i den nødvendige Maalestok. Først i Aaret 1890 begynder den kraftigere Ophjælpning af Fabriksindustrien, og fra 1890 til 1906 fik ialt 730 Fabriker Del i større Begunstigelser. Af disse have 80 imidlertid indstillet Driften, medens denne foreløbig hviler i 20. De i Drift værende Fabriker beskæftige 71,403 Arbejdere, hvis Lønninger med et rundt Tal kan ansættes til 50 Millioner Kr. aarlig. Desuden er i den sidste Tid Oprettelsen af 28 ny Fabriksvirksomheder samt Udvidelse af 14 bestaaende Fabriker sikret, hvilke 42 Fabriker ville beskæftige c. 7600 Arbejdere, og endvidere er der Udsigt til Oprettelse af 19 ny og Udvidelse af 3 gamle Fabriker, i hvilke 5500 Arbejdere ville finde Beskæftigelse.

Til Trods for alt dette maa der endnu udrettes særdeles meget paa dette Omraade, for at den indenlandske Industri kan blive i Stand til at dække Behovet af de dagligdags Forbrugsartikler i det mindste i større Omfang. En Fremmelse i stor Stil af Industrien er ikke blot nu nødvendig, fordi vi maa forberede os til den økonomiske Selvstændighed, den vil ogsaa være nødvendig i det selvstændige Toldgebet. For Øjeblikket maa vi imidlertid forøge den umiddelbare Understøttelse af Industrien, og dette tilsigter det foreliggende Udkast, som foruden de hidtidige Begunstigelser ogsaa ønsker at sikre den umiddelbare Hjælp. Vi maa, da den indenlandske Kapital her ikke strækker til, ogsaa kalde den udenlandske til Hjælp og hyde den passende Fordele, og vi maa være forberedte paa i de første ti Aar at anvende mindst 15—20 Millioner Kroner aarlig i disse Øjemed.

Udkastet stiller endvidere de offentlige Leverancer i Industriophjælpningens Tjeneste. Efter de foreliggende dog kun tilnærmelsesvise Data beløbe disse Leverancer sig aarlig til c. 150 med Bygninger til 200 Millioner Kroner, hvilket Beløb nu skal sikres den indenlandske Industri. Endelig vil Udkastet ogsaa lette Løsningen af Spørgsmaalet om Arbejderboliger, og i denne Retning foretager Regeringen her det første Skridt.

